

Куц Е. О.

Національний університет «Запорізька політехніка»

АНГЛОМОВНІ ГУМОРИСТИЧНІ БЛЕНДИ ТА СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У статті вивчаються англomовні гумористичні бленди, що зумовлює аналіз визначень понять «бленд», «гумористичний бленд», «комічне», встановлення механізму, на якому базується формування англomовних гумористичних блендів. У статті також з'ясується тематична варіативність вказаних одиниць, пояснюються причини їх застосування, встановлюються типи дискурсів, в яких вживаються англomовні гумористичні бленди. Окрема увага у статті приділяється також визначенню та аналізу способів перекладу англomовних гумористичних блендів українською мовою.

Бленд є контамінованою лексичною одиницею, сформованою злиттям усічених слів або основ лексем, від яких він походить. Гумористичні бленди мають іронічну чи жартівливу конотацію, формуються на основі мовної гри, що є цілеспрямованим вживанням мови та її одиниць для досягнення комічного ефекту. Комічне є універсальною категорією, що базується на оцінці, яка викликає посмішку чи сміх.

Англomовні гумористичні бленди вживаються для номінації та надання характеристик людини, її поведінки, рис характеру, звичок, дій, зовнішності, соціального статусу, професії, реалій життя та побуту, предметів одягу. Вказані одиниці можуть застосовуватися також для номінації різноманітних політичних, економічних і соціальних реалій, понять сфер міжнародних відносин та дипломатії, спорту, природних явищ, пор року. Тематична варіативність вказаних одиниць зумовлює їх застосування в англomовному художньому, публіцистичному, політичному, економічному, спортивному дискурсах тощо.

Гумористичні бленди англійської мови є, як правило, оказіональними одиницями, що не мають українськомовних відповідників і рідко фіксуються в словниках. Саме тому їх переклад українською мовою здійснюється переважно шляхом опису. Визначені одиниці перекладаються також із додаванням українськомовних прийменників. При їх перекладі може здійснюватися також перестановка лексем, від яких вони походять. Вживання вказаних способів перекладу зумовлено граматичними розбіжностями між англійською та українською мовами та різницею в сполучуваності їх одиниць.

Ключові слова: гумористичний бленд, злиття, мовна гра, спосіб перекладу, тематична варіативність, описовий переклад.

Постановка проблеми. Питання словотворення є актуальними у зв'язку з їх роллю у розвитку мов та їхнього лексичного складу. Саме цей факт і є визначальним для науковців, які займаються вивченням цих питань [3; 4; 5; 15]. В англійській мові, в першу чергу, в її американському варіанті одним із найбільш продуктивних способів словотворення останніх десятиліть вважається блендінг [5, с. 7; 6, с. 12; 7, с. 11; 14, с. 15; 21, с. 22], що проковує інтерес до утворених за його допомогою одиниць фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на той факт, що англomовні бленди загалом не можна вважати невивченими одиницями, про що свідчить велика кількість публікацій

[1–8; 14–24], їх постійне збільшення зумовлює необхідність їх подальшого дослідження. Невивченими є також англomовні гумористичні бленди, які виявляють особливості сприйняття дійсності, себе та інших носіями мови. Актуальним є також аналіз способів перекладу цих одиниць.

Все вищевказане визначає мету цієї розвідки, а її завдання полягають у наданні визначень поняттям «бленд», «гумористичний бленд», «комічне», «мовна гра», встановити тематику, типи дискурсів, в яких вживаються англomовні гумористичні бленди, з'ясувати способи перекладу англomовних гумористичних блендів засобами української мови.

Виклад основного матеріалу. Під блендом розуміємо мовну одиницю, утворену «шляхом злиття двох чи більше усічених основ або слів, а також злиттям повного слова чи основи з усіченим словом чи усіченою основою» [8, с. 40]. Подібний спосіб словотворення називається блендінгом або телескопією. Зауважимо, що мовні одиниці, створені вказаним способом, також називають телескопізмами [1; с. 7; 4, с. 40], словами-згортками [14, с. 16], контамінованими лексемами [7, с. 13], словами-злитками [9, с. 114]. Бленд характеризують і як лексичну одиницю, що «походить від мотивованих слів, які були об'єднані в нове слово, яке, як правило, не підлягає розкладу на основне та залежне» [3, с. 26], «нова лексема, утворена від частин двох (або більше) лексем» [8, с. 41].

Значна кількість англомовних блендів має гумористичне забарвлення, утворюючись на основі мовної гри, під якою розуміємо «використання мови для досягнення естетичного, художнього, найчастіше комічного ефекту» [10, с. 83]. Гумористичний бленд є, відповідно, мовною одиницею із іронічною чи жартівливою конотацією [2, с. 37]. Комічне ж, у свою чергу, є «естетичною категорією, що відображає суперечності дійсності, викриває пороки та містить оцінку, яка викликає сміх або посмішку» [12, с. 117].

Зазначимо також, що поняття «мовна гра» було введено в науковий обіг у якості філософського поняття Л. Вітгенштейном для позначення мови «як системи конвенційних правил, яких дотримуються в комунікації» [25, с. 124]. Обраний Л. Вітгенштейном термін покликаний, на думку автора, підкреслити, що «мовлення являє собою компонент цілеспрямованої та регламентованої діяльності людини, яка характеризується множинністю цілей» [25, с. 124].

Виходячи з ідей Л. Вітгенштейна про множинність призначень мови та їх невіддільності від різних форм життя, сформувалась теорія мовленнєвих актів, згідно з якою людське мовлення є інтенціональним, породжується з певною метою, а висловлювання є власне мовленнєвими актами, що використовуються людиною для вирішення певних завдань, здійснення дій, досягнення яких є можливим за допомогою такого знаряддя як мова.

Англомовні бленди, що мають гумористичне забарвлення, розглядаються науковцями як різновид мовної гри [11, с. 24]. Породжуючи або використовуючи подібні бленди в мовленні, адресант розраховує на їх адекватне сприйняття та розуміння, що гарантує реалізацію цілей гумористичної, жартівливої чи будь-якої стилістично забар-

леної комунікації, яка потребує застосування подібного бленду.

Гумористичному чи жартівливому опису за допомогою блендів підлягає, в першу чергу, людина та її життя, що підтверджує антропоцентричний характер мови та її вживання нею. Темою для дружніх жартів може бути сфера особистого життя. Так, наприклад, жартівливою назвою майбутньої дружини є бленд *bridezilla*, вихідними є *bride* – наречена, *Godzilla* – Годзілла (вигадана гігантська рептилія, відома за однойменним фільмом). Семантика вказаного бленду вказує не на зовнішню схожість об'єктів, а на неординарну поведінку, яка проводить підготовку до весілля з такою старанністю та ентузіазмом, що її стан вважається дивним [7, с. 35].

Типова для молодих родин проблема проведення медового місяця зумовлена великими витратами, відображена в бленді *honeymoon* (*money+honeymoon*). Однак, аналогічний бленд використовується також для позначення медового місяця відомих пар, які дають згоду на відео та фото зйомку протягом їх весільного відпочинку в обмін на грошову винагороду [5, с. 54].

Гумористичними є також бленди, що слугують засобами звернення до людей різних професій і соціального статусу. Так, наприклад, бленд *rusher*, утворений від лексем *rush* та *usher*, є жартівливим зверненням до послужливого швейцара, у той час, як бленд *toysoon*, створений на основі лексем *toy* та *tycoon*, використовується для позначення гумористичного магната, що заробив багато грошей на виробництві іграшок. Бленд *voluntear* отримує іронічну конотацію завдяки включенню до складу слова *volunteer* (*волонтер*), омофонічної лексики *tear* (*сльоза*). Вказаний бленд використовується для позначення людини, що стала волонтером за примусом.

Гумористичні бленди також використовується для позначення різноманітних характеристик поведінки особистості, її зовнішності. Так, наприклад, лексема *timbo* є блендом, який слугує засобом найменування чоловіка, який приділяє велику увагу своїй зовнішності. Вказаний бленд включає лексеми *male* та *bimbo*. Перша із вказаних лексем виявляє співвіднесення слова з референтом чоловічої статі, у той час, як друга лексема використовується для позначення молодої жінки-пустунки.

Засобом номінації людини, яка не володіє мистецтвом красномовства, виступає гумористично забарвлений бленд *wordinary* (*word + ordinary*). Особи, що мають високий рівень доходів, також отримали в англійській мові гумористичне позна-

чення за допомогою бленду *personality*, корелятами якого є лексеми *purse* – *гаманець*, *personality* – *особистість*.

Висміюванню підлягають також негативні звички та пристрасті людини, для чого в англійській мові застосовуються зокрема такі бленди, як:

sminker (*smoker* + *drinker*) – *людина, яка одночасно палить та вживає алкогольні напої*;

screenager (*screen* + *teenager*) – *підліток, який постійно дивиться телевізор*.

Реалії повсякденного життя та побуту людини, окремі предмети одягу також отримують гумористичне позначення за допомогою блендів із відповідною конотацією:

tupper – *tea* + *super* – *вечеря з чаєм*;

tunch – *tea* + *lunch* – *обід з чаєм*.

slashkini – *slash* + *bikini* – *«закритий купальний костюм, з численними дірками і з враженням, що його було порізано»* [7, с. 123].

Гумористичні бленди вживаються для номінації різноманітних політичних, економічних і соціальних реалій, що вказує на інтерес мовців і, в першу чергу, пересічних громадян до відповідних сфер, наприклад:

Tory-entalism – *Tory*+*orientalism* – *орієнтація представників Топі на схід*;

Sexagon – *sex*+*Pentagon* – *Пентагон як місце сексуальних скандалів*;

representathieves – *representatives* + *thieves* – *нечисті на руку представники парламенту*;

privateering – *private* + *engineering* – *приватизація; економічний курс відповідно з яким заохочується перехід підприємств у приватне володіння*;

pill-gotten – *pill* + *ill-gotten* – *прибутки, отримані нечесним шляхом (про прибутки з продажі ліків за завищеними цінами)*;

headtrepreneur – *headmaster* + *entrepreneur* – *«директор школи, який приділяє увагу отриманню фінансів від приватних підприємств»* [7, с. 58].

Окремі поняття та суб'єкти сфер міжнаціональних відносин та дипломатії також знаходять своє гумористичне позначення, що здійснюється за допомогою блендів:

refujews – *refugee* + *Jews* – *євреї-біженці*;

randaplomacy – *panda* + *diplomacy* – *дипломатія, відповідно до принципів яких прийнято дарувати подарунки іншій державі*;

Гумористичні бленди вживаються і для позначення понять сфер спорту, зокрема:

socceroos – *soccer* + *kangaroos* – *збірна Австралії з футболу*;

octopus – *octopus* + *push* – *водяний хокей*.

Іронічне забарвлення мають деякі бленди на позначення природніх явищ, пор року, наприклад: *sprummer* – *spring* + *summer* – *пора року, коли весна переходить у літо*;

sprinter – *spring* + *winter* – *пора року між зимою і весною*.

Гумористичні бленди утворюються на основі гри слів, наприклад:

peticure – *pet* + *pedicure* – *педікюр та косметичні процедури на ногах і кістках домашніх тварин*;

biostitute – *biologist* + *prostitute* – *біолог, який виступає на підтримку компанії чи діяльності, що наносять шкоду навколишньому середовищу*.

Останній із зазначених блендів має саркастичне та презирливе значення. Як відомо, іронія, сарказм і гумор, а також гротеск, сатира і пародія є виявами комічного [12, с. 117; 13, с. 38]. Гумористичні бленди та телескопізми з'являються нині, в першу чергу, в американському варіанті англійської мови, поширюючись згодом до інших. Незважаючи на те, що аналізовані одиниці є, в першу чергу, оказіональними, вони використовуються у різних типах текстів і дискурсів: художньому, публіцистичному, політичному, економічному, спортивному тощо.

Поширення англомовних гумористичних блендів та їх вживання в різних типах дискурсів англійської мови пояснює необхідність встановлення способів їх перекладу, в тому числі й українською мовою. За нашими спостереженнями, подібні одиниці відтворюються українською мовою шляхом описового перекладу, наприклад:

phool – *phishing* + *fool* – *людина, яку примушують шляхом маніпуляцій, омани діяти не на свою користь*;

bankster – *banker* + *gangster* – *банк'єр, який проводить нелегальні фінансові операції*;

vidiot (*video* + *idiot*) – *людина, яка захоплюється відеоіграми*;

Передача англомовних блендів із гумористичною конотацією здійснюється також із допомогою додавання прийменників, зокрема:

tupper – *tea* + *super* – *вечеря з чаєм*;

tunch – *tea* + *lunch* – *обід з чаєм*.

Зауважимо, що аналіз одиниць, від яких походять визначені гумористичні бленди, та перекладених словосполучень вказує на різницю у розташуванні вихідних і перекладених компонентів. Зазначене свідчить про різницю у граматичній будові англійської мови та сполучуваності її одиниць.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, бленди є контамінованими лексичними одиницями, сформованими в результаті злиття усічених основ чи

слів, від яких вони походять. Гумористичні бленди мають іронічну чи жартівливу конотацію та утворюються на основі мовної гри. Референтами англійських гумористичних блендів є, в першу чергу, людина, реальність життя та побуту. Тематична варіативність вказаних одиниць визначає їх вживання в різних типах

англійського дискурсу. Їх переклад українською здійснюється шляхом опису, а також із додаванням прийменників, із перестановкою вихідних компонентів. Перспективи подальших досліджень пов'язано з вивченням лінгвокультурологічних особливостей англійських гумористичних блендів.

Список літератури:

1. Бех П. А., Біркун Л. Б. Деякі тенденції у розвитку телескопійних слів сучасної англійської мови: навч. посіб. Київ : НМК ВО, 1992. 60 с.
2. Блинова І. А., Зернецька А. А. Гумор як різновид комічного: критерії виокремлення, теорії реалізації і засоби вираження. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32. № 71. С. 36–39.
3. Бондаренко О. М., Приходько Е. С. Бленди англійської мови: етимологія, морфологія, семантика (на матеріалі текстів галузі моди). *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2016. Т. 11. С. 26–28.
4. Єнікеева С. М. Роль телескопії в збагаченні лексики сучасної англійської мови. *Вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2010. Вип. 8. С. 40–46.
5. Зацний Ю. А. Сучасний англійський світ і збагачення словникового складу. Львів : ПАІС, 2007. 228 с.
6. Зацний Ю. А. Шляхи і способи збагачення сучасної розмовної лексики англійської мови. *Нова філологія*. Запоріжжя, 2009. № 34. С. 189–195.
7. Зацний Ю. А., Янков А. В. Лексичні та фразеологічні інновації англійської мови : англо-український словник. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2020. 273 с.
8. Кашур І. В. Ознакові метафтонімічні концептуальні бленди у британській кінорецензії. *Львівський філологічний часопис*. 2020. № 7. С. 40–49.
9. Кізіль М. А. Структурно-семантичні та соціофункціональні параметри метатерміносистеми англійської мови сфери комп'ютерних технологій : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2016. 298 с.
10. Кондратенко Н. В. Мовна гра в рекламному теледискурсі як вияв лінгвокреативу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 38. С. 83–86.
11. Космеда Т. А., Халіман О. В. Мовна гра в парадигмі інтерпретації лінгвістики. Граматика оцінки. Граматична ігра (теоретичне осмислення дискурсивної парадигми). Дрогобич : Коло, 2013. 228 с.
12. Куц Е. О. Гендерні аспекти реалізації комічного (на матеріалі дискурсу ведучих американських розважальних ток-шоу). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2021. № 48. Т. 1. С. 117–121.
13. Куц Е. О. Засоби вираження гумору в художньо-публіцистичному та кінематографічному дискурсі Вуді Аллена. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». 2020. Т. 32 (71). № 1. С. 34–39.
14. Омельченко Л. Ф. Телескопійні слова сучасної англійської мови та їх структурно-семантична характеристика. *Збірник Львівського університету. Іноземна філологія*. 2003. № 15. С. 15–54.
15. Adams V. Complex Words in English. London : Pearson Education, 2001. 173 p.
16. Algeo J. Blends, a Structural and Systemic View. *American Speech*. 1977. № 52/1–2. P. 47–64.
17. Bauer L. English Word-Formation. Cambridge : Cambridge University Press, 1983. 312 p.
18. Bergstrom G. A. On Blendings of Synonymous or Cognate Expressions in English. Lund : Harrassowitz, 1966. 211 p.
19. Berrey L. V. Newly-Wedded Words. *American Speech*. 1939. № 14. P. 3–10.
20. Brdar-Szabo R. On the Marginality of Lexical Blending. *Linguistics*. 2008. Issue 9. 1–2. P. 171–194.
21. Danks D. Separating Blends : A Formal Investigation of the Blending Process in English and Its Relation to Associated Word-formation Processes. Liverpool : The University of Liverpool, 2003. 357 p.
22. Kemmer S. Lexical Blending: An Integrated View, with Implications for Morphology / E. Debenport, A. Pycha, and K. Yoshimura (eds.) Vol. II : The Panels. Chicago : Chicago Linguistics Society, 2004. P. 201–216.
23. Lehrer A. Identifying and Interpreting Blends : An Experimental Approach. *Cognitive Linguistics*. 1996. № 7(4). P. 359–390.
24. Wentworth H. Blend-words in English. N. Y. : Ithaca, 1964. 112 p.
25. Wittgenstein L. Philosophische Untersuchungen / 11-th ed. Berlin : Suhrkamp Verlag, 2003. 300 p.

Kushch E. O. ENGLISH-LAGUAGE BLENDS AND WAYS OF THEIR TRANSLATION INTO THE UKRAINIAN LANGUAGE

The study of English-language humorous blends is carried out in the article through the analysis of the definitions of the notions «blend», «humorous blend», «comic». The language mechanism of forming of English-language humorous blends is revealed in the article, their thematic variety is analyzed, reasons and types of discourse of their use are also explained in it. Attention is also given in the article to the analysis of ways of translation of English humorous blends by means of the Ukrainian language.

Blend is viewed in the article as a contaminated lexical unit, formed by means of merging of reduced words or reduced stems of words, from which it originates. Humorous blends have ironic or jocular connotations. They are formed on the basis of word play viewed as a purposeful use of a language or its units to achieve the comic effect. Comic is considered to be a universal category, based on the evaluation causing smile or laugh.

English-language humorous blends are mainly used for designation and giving characteristics of a person. Human behavior, traits of character, actions, habits, appearance, social status, items of clothing are designated and characterized by such units in the English language. English-language humorous blends are also used for designation of different political, economic and social concepts, notions of the sphere of interethnic relations and diplomacy, sport, nature, seasons of the year. Thematic variety of English-language humorous blends explains their use in fiction, publicistic, economic, sport and other types of English-language discourse.

As a rule, English-language humorous blends are nonce words that don't have Ukrainian equivalents and are seldom fixed in dictionaries. That's why their translation into the Ukrainian language is carried out mainly by means of description. The analyzed units are also translated by means of adding of Ukrainian prepositions or permutation of words they originate from. Use of these ways of translation is stipulated by grammatical differences, existing between the English and the Ukrainian languages, as well as combinability of their lexical units.

Key words: *humorous blend, merging, word play, ways of translation, thematic variety, descriptive translation.*